ӘДӘБИЈЈАТ ВӘ ИНЧӘСӘНӘТ

5 декабр
1986-чы ил
№ 49 (2236)

ЕЛ ӘДӘБИЈЈАТЫМЫЗЫН ДОСТУ

Түрк шаири, фолклорчу алим Зејнәлабидин Макасла гијаби шәкилдә чохдан танышыг. Илләр узуну әдәбијјатымызын гоншу өлкәдә јајылмасы, танынмасы вә тәблиғи ишиндә гијмәтли иш көрән «Гардаш әдәбијјатлар» журналынын сәһифәләриндә имзасыны, фәалијјәтини изләмишәм, јүксәк әдәби зөвгү вә еләчә дә Азәрбајчана, халгымызын мәдәнијјәтинә мәһәббәти илә үрәјимә јол тапыб, сонра да мәктубларын ганадында, таныш-билишләримизин сөз-сөһбәти илә кәлән доғмалыг һавасында бу гијаби танышлыг достлуға, әбәди гардашлыға чеврилиб.

Зејнәлабдин Түркијәнин күндоған сәрһәдләриндә — Сүрмәли чөкәјиндә, Игдыр шәһәриндә анадан олмушдур. Бу маһал сазын-сөзүн бешијидир вә буранын шифаһи әдәбијјатында, охусунда, чалғысында, мәишәтиндә Азәрбајчан руһу күчлүдүр. Зејнәлабидин Макас да ушаглыгдан Азәрбајчан фолклор ән'әнәләринә көкләнмиш, көксү ашыгларымызын гошгулары, дастанларымыз вә көзәл ел дејимләримизлә долмушдур.

Онун атасы бу бөлкәнин танынмыш ашыгларындандыр.

Ел әдәбијјатына бөјүк мәһәббәт Зејнәлабидини Әрзурумдакы Ататүрк университетинин түрк дили вә әдәбијјаты бөлүмүнә кәтирди вә о, өз өмрүнү зәнкин сөз хәзинәләримизин өјрәнилмәсинә һәср етмәји гәрарлашдырды. Әдәбијјатымызын јахын досту Әли Јавуз Акпынарла университетдәки танышлығы вә онун мәсләһәтләри кәнч фолклорчуја бу ишдә көмәк олду.

Сонралар алимлик дәрәчәси алмаг үчүн јаздығы монографијалар Зејнәлабидинин Азәрбајчан ел әдәбијјатына нә гәдәр бағлы олдуғуну вә бу әдәбијјаты Түркијәдә даһа кениш јајмаг үчүн онун нечә ардычыл чалышдығыны ајдын көстәрир: «Көјчәли Ашыг Әләскәр», «Јаралы Маһмуд илә Мәһбубханым һекајәси», «Туфарганлы Аббас»...

Зејнәлабидин Макас Самсун шәһәринин «19 Мајыс университетинин мүәллимидир. Халг әдәбијјатыны өјрәдир. Инди тәләбә вә аспирантлары арасында мүәллимләринин ишини давам етдирән вә өз елми араштырмалары үчүн мөвзуну бизим әдәбијјатымыздан аланлар чохдур.

Гәләм достумуз «Короғлу» дастанынын Азәрбајчан вариантыны түркчә нәшрә һазырлајыб. Бизим мөвсүм мәрасимләримизлә бағлы китабы јахын вахтларда бурахылачаг.

Зејнәлабидин мүасир әдәбијјатымызы да көзәл билир. Һансы шаирдән сөз салсан, мисрасыны әзбәр дејир; һансы јазычымызы хатырласан, әсәрләрини охудуғу бәлли олур.

Зејнәлабидин Макас бир нечә күндүр ки, гонағымыздыр. Азәрбајчаны даһа јахшы өјрәнмәк, әдәби әлагәләримизи даһа да мөһкәмләтмәк мәгсәдилә республикамыза кәлиб.

«Әдәбијјат вә инчәсәнәт»ин бу нөмрәсиндә Зејнәлабидинин бир нечә ше'рини охучуларымыза тәгдим едирәм. «Доғма дијарлар сорағында» — Түркијәдә ән јахшы ше'р үчүн кечирилән мүсабигәдә биринчи јери тутуб. Ону да дејим ки, ел әдәбијјатымызын гүдрәтли руһу бу ше'рләрдә ајдын дујулур. Мән бу ше'рләрин бирчә сөзүнү дә дәјишмәмишәм, еләчә әлифбадан әлифбаја көчүрмүшәм.

Сабир РУСТӘМХАНЛЫ

ЗЕЈНӘЛАБИДИН МАКАС

АТАМ

Мисир базарында Јусиф мисалы
Сатсан да атамсан, ај атам, атам!
Сән мәним көзүмдә ән күтсал* китаб,
Мән сәндән бир парча ајәтам, атам!

Ахтар дүз јолуну долан, көзләрим,
Тәпәндә башына долан, көзләрим,
Һәсрәтлә долухан, долан көзләрим
Күнәшә кәч бахыр, Ај’а там, атам!

Мин нәз илә алмаг үчүн нарыны,
Дил ахтарыр өзү кими нарыны;
Синәми јандыран ешгин нарыны
Истәрәм синәмдән ај атам, атам!

Ән тәмиз арзум да галды дәриндә,
Зејнәл, бу дәрди дә сахла дәриндә;
Чандан әзиз, садиг достун дәриндә
Илләрлә баш гојам, ај јатам, јатам!

* *Күтсал — мүгәддәс.*

МӘНИМ

Јолчу гардаш, соранлара хәбәр вер,
Үрәјими ојан разымдан* мәним.
Әввәл салам јетир, сонра сораг тут
Кеч кәлиб, тез кечән јазымдан мәним.

Дөвран мәни јаман күнә салыбды,
Башыма кәләнләр дастан олубду;
Горгуд ојлағында кәр нә галыбды
Тонгалымдан мәним, көзүмдән мәним.

Аглымла күчүмүн дүшдү давасы,
Арада көнлүмүн учду јувасы;
Сәрмә долдугча ханлыг һавасы,
Кәдәләр шаһ олду үзүмдән мәним.

Тачым јыхсан олду, дәврилди тахтым,
Дејдүләр архасыз архама баҳдым;
Нә кечилим көрүбдү бу гара бахтым
Чөрәјимдән мәним, дузумдан мәним.

Кәһнә дәрд тапылмыр гәмли синәдә,
Һәлә ки, дәзүрәм ән пис күнә дә.
Јүз парчаја бөлүнмүшәм јенә дә
Чохлар ел чәкмирләр азымдан мәним.

Бир умудла күнү күнә сатырам,
Нә далда галырам, нә дә чатырам;
Илләр вар ки, бахтим кими јатырам,
Јенә јуху ахыр көзүмдән мәним.

Һәр күнүм бајрамды, тојду, дүјүнду.
Јадыма дүшдүкчә гәлбим дөјүнду.
«Чәпки», «Көзәлләмә»... дә кәл ки, инди
«Зарынчы» төкүлүр сазымдан мәним.

* *Раз — сирр.*